

XORAZM VILOYATIDA YASHOVCHI AHOLI ORASIDA OG'IZ BO'SHLIG'INING XAVFSIZ O'SMALARI: MORFOLOGIK VA MORFOMETRIK XUSUSIYATLARI

Nurmetov Bobur Mahmudovich

Urganch Davlat Tibbiyot Instituti

Stomatologiya kafedrası assistenti

Dolzarbligi.

Og'iz bo'shlig'ining xavfsiz o'smalari — epitelial, tolali biriktiruvchi, yog', asab, muskul, tomir va odontogen to'qimalardan kelib chiquvchi keng klinik-morfologik guruh bo'lib, ularning ba'zi turlari klinik jihatdan potensial xavfli yoki malign jarayonlarga o'xshab ko'rinishi mumkin. Shu sababli aniq morfologik tavsif va, imkon qadar, morfometrik baholash to'g'ri tashxis va davolash taktikasini belgilashda muhim ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston, jumladan Xorazm viloyati populyatsiyasi bo'yicha bunday tavsifiy ma'lumotlar mavjud adabiyotda hali yetarlicha yoritilmagan.

Maqsad.

Og'iz bo'shlig'i xavfsiz o'smalarining zamonaviy klassifikatsiyasi, morfologik xususiyatlari va morfometrik baholash usullarini mavjud ilmiy adabiyotlar asosida tahlil qilish hamda mintaqaviy (Xorazm viloyati) tadqiqotlar uchun ilmiy-uslubiy asos yaratish.

Material va uslublar.

Tadqiqot tavsifiy adabiyotlar sharhi shaklida olib borilgan bo'lib, PubMed/PMC, MDPI va boshqa ochiq ilmiy manbalarda e'lon qilingan, og'iz bo'shlig'ining xavfsiz o'smalari klassifikatsiyasi, morfologiyasi va morfometriyasiga bag'ishlangan so'nggi yillardagi ilmiy maqolalar, klinik seriyalar hamda Jahon Sog'liqni Saqlash Tashkilotining bosh va bo'yin o'smalari klassifikatsiyasi (2022, 5-nashr) tahlil qilingan.

Natijalar.

Adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatdiki, og'iz bo'shlig'i xavfsiz o'smalari orasida fibroma, papilloma, gemangioma, shvannoma, lipoma va odontogen o'smalar eng ko'p tasvirlangan guruhlarni tashkil etadi. Turli mamlakatlarda o'tkazilgan retrospektiv klinik seriyalar (235 tadan 2718 tagacha holatni qamragan) shuni ko'rsatadiki, xavfsiz jarayonlar barcha biopsiya qilingan og'iz bo'shlig'i patologiyasining sezilarli qismini tashkil etadi, bunda reaktiv tolali giperplaziya va radikulyar kistalar eng ko'p uchraydigan holatlar qatoriga kiradi. Morfometrik ko'rsatkichlar (maksimal diametr, o'sish davomiyligi, yadro parametrlari) ko'proq premalign va malign jarayonlar uchun qo'llanilgani, xavfsiz o'smalar uchun esa standartlashtirilgan morfometrik hisobot hali yetarli darajada joriy etilmagani aniqlandi. Shuningdek, O'zbekiston bo'yicha mavjud adabiyotda umumiy stomatologik-onkologik holat tahlil qilingan bo'lsa-da, aniq mintaqaviy populyatsiyalarda, jumladan Xorazm viloyatida, xavfsiz og'iz bo'shlig'i o'smalarining morfologik-morfometrik tavsifi bo'yicha alohida original tadqiqotlar topilmadi.

Xulosa.

Og'iz bo'shlig'i xavfsiz o'smalarining aniq morfologik tavsifi va standartlashtirilgan morfometrik baholanishi differensial diagnostika sifatini oshirish uchun zarur. Mavjud xalqaro adabiyot muhim qiyosiy asos bersada, Xorazm viloyati populyatsiyasi bo'yicha original, biopsiyaga asoslangan morfologik va morfometrik tadqiqotlarning yo'qligi aniq ilmiy bo'shliqni tashkil etadi. Kelgusida standartlashtirilgan protokollar asosida o'tkaziladigan prospektiv mintaqaviy tadqiqotlar ushbu bo'shliqni to'ldirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar:

og'iz bo'shlig'i, xavfsiz o'smalar, morfologiya, morfometriya, Xorazm viloyati, adabiyotlar sharhi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Muller S, Tilakaratne WM. Head Neck Pathol. 2022;16(1):54–62.
2. WHO Classification of Tumours Editorial Board. Head and Neck Tumours, 5th ed. Lyon: IARC; 2022.
3. Ertem SY, Uz F. Diagnostics. 2025;15(3):350.
4. Tamiolakis P, et al. J Clin Exp Dent. 2019;11(8):e721–e731.
5. Иминжонова Г.Р. ва boshq. Medical Science of Uzbekistan. 2025;4(1):9–11.